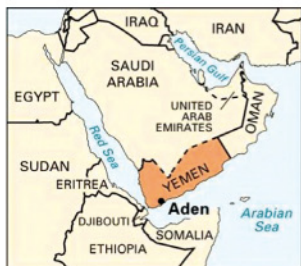

KORUNNÁ KOLÓNIA ADEN

Divide et impera – rozdeľuj a panuj

Obr. 1 Adenský záliv

Obr. 2 Mapa Adenu

Koncom prvej tretiny 19. storočia podstatne vzrástol záujem Veľkej Británie o oblasť Južného Jemenu. Britská „Východoindická spoločnosť“⁽¹⁾ hľadala v tom čase priestor na zriadenie zásobovacej stanice pre lodné spojenie s Indiou. Zo začiatku prichádzal do úvahy sopečný ostrov Perim s plochou 13 km² v úžine Červeného mora Bab-el-Mandeb. Nenašiel sa tam však žiaden zdroj pitnej vody, takže o nehostinný ostrov neprejavili vážnejší záujem ani piráti, ktorí už vtedy ohrozovali prepady lode v tejto oblasti. Nakoniec sa najvhodnejším miestom pre základňu ukázal strategicky ležiaci prístav Aden na južnom pobreží Jemenu, ktorý Briti

Obr. 3 Aden 1849

Obr. 4 Aden 1969

predtým, než od roku 1852. V roku 1847 britské vojsko vyhlásilo roku 1852 Aden aj s jeho najbližším okolím za kolóniu, ktoré sa v období spravoval prostredníctvom Britskej Indie. V januári 1859 ho v mene „Východoindickej spoločnosti“ obsadil s Royal Marines kapitán Stafford Battersworth James (CSG 22, 26, 27, 46 – obr. 5, 6, 7, 8 – Osladenie Adenu) a následne zamestnal ďalšie britské príslušníkov prostredníctvom námornej dopravy do Indie. V tom čase bol Aden len vyhubá osada s ľuďmi 600 obyvateľmi a charakterom osady, postavením medzi rovinami pripomínajúcim ťahy predtým, než

Obr. 5 – 8 Osladenie Adenu

predtým, než sa prvá kolónia britského impéria osladiť na panovníka kolónnej vlády od jej nástupu na trón roku 1857. Okrem pitnej vody poskytol aj útlak a vodu pre kofy puzdier.

Otvorenie Suezského prelivu roku 1869 podpořilo námornú dopravu v Červenom mori. Veľká cesta medzi Európou a Indiou sa obrátila takmer na polovicu. Vznikol tým aj význam Adenu. Roku 1892 získala prístav Aden „Východoindická spoločnosť“ a vznikla z neho najväčší prístav oblasti. Briti ustanovili s Omanmi⁽²⁾ hranicu medzi Severným a Južným Jemenom. S miestnymi vládcami uzavreli dohodu, ktorá zabezpečila zachovanie dvojtlačového politického usporiadania teritória a súčasne deklarovala prebývať časť kolónie Aden na Adenský prístav⁽³⁾, rozdelený na viaceré sultanátov a emirátov. Roku 1901 navštívil Aden kráľ Ľad V. Oman a v oblasti Jemenu definitívne odlišil od roku 1908. Hospodársky rozvoj teritória Južného Jemenu sa zintenzívnil predovšetkým v Adene, čomu výrazne napomohlo roku 1930 objavenie ropy na Arabskom polostrove.

Obr. 9, 10 Adenský prístav

Obr. 11 Aden v zape, Obr. 12 Znak kolónie

s rozlohou 70 km² v kráteri vyhasnutej sopky na polostrove, ktorý je pripojený k pevnine nízkou šíjou. Používal sa už medzi 5. a 7. storočím pred n. l. Roku 1937 vytvorili Briti z Adenu a okolia samostatnú korunnú kolóniu (CSG 64 Znak kolónie) s rozlohou 121 km². Spojené kráľovstvo uznalo nezávislosť kráľovstva Severný Jemen, ktoré sa zrieklo snáh o pripojenie oblasti Južného Jemenu a kolónie Aden.

Obr. 13, 14 Aden roku 1972

Obr. 15 Výroba soli

Bab-el-Mandeb, v predĺžení „Jemenu dl“, je úžina Červeného mora medzi Jemenom na Arabskom polostrove a Džibutiom na africkom pobreží. Je strategickým miestom na trase, ktorá spája Stredozemné more cez Suezský preliv, Červené more a Adenský záliv s Arabským morom a Indickým oceánom. Osladiť sa, že denne prejde 3,3 milióna ton ropy (230 tisíc m³), čo sú 4 percentá celosvetovej ťahy. Jej vzdialenosť od Džibutijskeho mysu na Celebskom polostrove v Južnej Indii je najväčšie rozmer pevniny Ázie 30 865 km. Červené more je vnútrozemné more Indického oceánu medzi Arabským polostrovom a Afrikou s rozlohou asi 450 000 km², dĺžkou 2 000 km, šírkou 350 km a maximálnou hĺbkou 3 039 m.

Obr. 16 Revízia ústavy 1959

Po Suezskej kríze roku 1956 sa Aden stal v arabskej oblasti hlavnou základňou Britov. Roku 1959 bola revidovaná adenská ústava (CSG 74 – obr. 16 – Revidovanie ústavy). V decembri 1963 vypuklo v Adene pod vplyvom arabského nacionalizmu povstanie proti britskej prítomnosti. Koloniálny štát bol zrušený a vyhlásený štát Aden, ktorý sa (Pokračovanie na nasledujúcich stranách)

Kolónia mesto Aden má starý hlboký námorný prístav (CSG 18, 25 – obr. 9, 10 – Adenský prístav). Je to najväčší prístav v Jemene na juhu Arabského polostrova a oddávna bol považovaný za jeden z piatich najlepších prírodných prístavov na svete. Leží v Adenskom zálive (CSG 58 Aden na mape), asi 170 km na východ od spomínanej úžiny Bab-el-Mandeb, spájajúcej Červené more s Adenským zálivom. Je to prirodzený prístav

Antická prístav prístav Aden pod názvom Adana. Najvyšší vrchol hradby kráľovstva Džibuti Shamsan (obdobie 1953 m).

Na hranici boli v minulosti obrovské spevnenia (CSG 73, 72 Aden roku 1972). Dnes sa Aden člení na niekoľko samostatných obvodov: Centar je centrom obvodu, Masila prístavový prístav, Zawaibi moderný prístav, v Gulf Muhar (podľa indickej slanej miner) sú hlavné hradby, a bývalý letiskový stádky RAF Khawrak sa stala modernizovaná letisko (podľa obr. ako na Malte), v Shabih Obman sú ťahy a limitované chránené, v oblasti Al Mansura obdobia sa nachádzajú (CSG 40 – obr. 15 – výroba soli v roku 1963) a fakulty univerzity Aden. V južnej časti Adenu Little Aden (Malý Aden) je administratívne centrum, vopis súčasná BP (British Petroleum) a hlboký prístav pre ropné tankery. Pre oblasť najväčších lodí boli roku 1999 usadené do predvádzky veľkokapacitné kontajnerové terminály a zariadenia na manipuláciu s kontajnermi.